

Schorren met slijkgrasvegetaties – *Spartinion maritimae* (H1320)

Verkorte naam: *Slijkgrasvelden*

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: Dit habitatype betreft pionierbegroeiingen waarin slijkgras (*Spartina*) domineert op periodiek met zout water overspoelde slikken. Meestal vormt het slijkgras open structuren van grote pollen. De begroeiingen kunnen echter ook aaneensluitend vlakten bedekken.

Net als in enkele andere West-Europese landen is in Nederland de oorspronkelijk kenmerkende, inheemse soort klein slijkgras (*Spartina maritima*) vrijwel verdwenen. De soort kwam vroeger voor in het kustgebied maar is daar na de uitvoering van de Deltawerken spontaan verdwenen of verdrongen door Engels slijkgras (*Spartina townsendii*).

Engels slijkgras is ontstaan uit een kruising van klein slijkgras met de exoot *Spartina alterniflora* uit Noord-Amerika. Sinds ca. 1930 is Engels slijkgras op veel plaatsen in Europa aangeplant om erosie van slikplaten te voorkomen. De soort heeft zich vervolgens enorm uitgebreid ten koste van andere zoutplanten, waaronder klein slijkgras. Daarom kreeg ze de bijnaam 'slikpest'.

Als gevolg van deze verdringing van de oorspronkelijke soort komt het habitatype in ons land alleen nog voor in gedegradeerde vorm (dus met Engels slijkgras in plaats van klein slijkgras). Op veel plaatsen komt het type voor in gemengde vorm met habitatype zilte pionierbegroeiingen (zeekraal) (H1310).

Code habitat (sub)type	Code	Vegetatietypen	Representativiteit
1320	24AA01	<i>Spartinetum maritimae</i>	goed
1320	24AA02	<i>Spartinetum townsendii</i>	matig

Relatief belang in Europa: aanzienlijk

In ons land bereikt het type de noordgrens van haar areaal. Als gevolg van de verdringing van klein slijkgras komt het habitatype in Nederland niet meer in goede vorm voor.

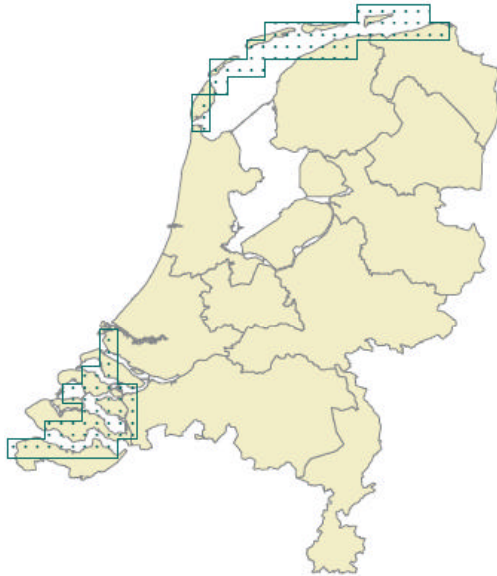
3. Kwaliteit

Kenmerken van een goede structuur en functie:

- Periodieke inundatie door zeewater;
- Vegetatie aaneensluitend op een vlakte van tenminste 1000 m² of voorkomend over een dergelijke oppervlakte met polvormige structuren.

4. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: Goed ontwikkelde slijkgrasvelden werden vroeger in ons land aangetroffen op slibrijke platen in de kustzone van het Deltagebied. Slijkgrasvelden van matige kwaliteit komen ook in de Waddenzee voor. Ze zijn echter in het Deltagebied op ruimere schaal aanwezig als gevolg van klimatologische en bodemkundige verschillen. De slijkgrassoorten bereiken in ons land de noordgrens van hun areaal en ze zijn gevoelig voor strenge vorst. Bovendien komt het habitatype vooral op slibrijke bodem voor. Dergelijke bodems zijn in Noord-Nederland vrijwel beperkt tot de vastelandskust. In het Waddengebied is klein slijkgras slechts éénmaal, in 1984, aangetroffen op Terschelling. Het was een enkele pol.

Verspreidingskaart slijkgrasvelden

Huidig voorkomen en Natura 2000: Goed ontwikkelde slijkgrasvelden komen in ons land niet meer voor. Slijkgrasvelden van matige kwaliteit (geringe betekenis) zijn aangemeld in de Natura 2000 gebieden Waddenzee (001), Voordelta (113), Duinen Goeree & Kwade Hoek (101), Oosterschelde (118), Westerschelde (122) en Zwin & Kievittepolder (123). Alleen in de Oosterschelde en Westerschelde (lokaal) neemt deze matig ontwikkelde vorm van het type een aanzienlijke oppervlakte in beslag.

H1320 Slijkgrasvelden, *relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden*

Natura 2000 gebied	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Oosterschelde	-	-	(1) Matige kwaliteit
Westerschelde & Saeftinghe	-	-	(1) Matige kwaliteit
Duinen Goeree & Kwade Hoek	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Voordelta	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Waddenzee	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Zwin & Kievittepolder	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends: Zoals hierboven aangegeven zijn slijkgrasvelden in de loop van de 20^e eeuw overal in ons land in kwaliteit achteruitgegaan en komen ze niet meer in goed ontwikkelde vorm voor. De laatste restpopulatie van klein slijkgras is aangetroffen in de Oosterschelde in de periode 1980-1990. De verspreiding van het type is toegenomen doordat de gedegradeerde vorm zich naar het Waddengebied heeft uitgebreid. Naar schatting 90 % van de matig ontwikkelde slijkgrasvelden ligt binnen het Natura 2000-netwerk.

Recente ontwikkelingen: In de periode 1994-2004 is geen verandering in de situatie opgetreden.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
Het verspreidingsgebied is de laatste decennia stabiel.

Beoordelingsaspect oppervlakte: gunstig

De matig ontwikkelde vorm van het type beslaat nu een geringe oppervlakte in het Waddengebied en een aanzienlijke oppervlakte in het Deltagebied. Deze oppervlakte is de laatste decennia min of meer stabiel.

Beoordelingsaspect kwaliteit: zeer gunstig

1. Typische soorten: De voornaamste typische soort (klein slijkgras) is nagenoeg of geheel verdwenen uit ons land. Mogelijk bestaat er nog een piepkleine populatie in de Oosterschelde.

2. Structuur en functie: De randvoorwaarden voor de goed ontwikkelde vorm van het type zijn ongunstig. Dit komt door het massaal voorkomen van de concurrentiekrachtigere exoot Engels slijkgras.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: zeer ongunstig

Er is momenteel geen gunstig toekomstperspectief voor het habitatype. De verwachting is dat klein slijkgras de verloren positie niet weer kan innemen.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor een gunstige staat van instandhouding is een verspreiding van het type over het Zeeuws-Zuid-Hollandse estuarium en de Waddenzee vereist. Het moet daarbij gaan om begroeiingen met dominantie van klein slijkgras en die horen in tenminste tien atlasblokken voor te komen. De huidige oppervlakte aan slijkgrasvelden van matige kwaliteit mag eventueel afnemen ten gunste van andere habitattypen van kwelders en schorren (H1310 of 1330).

Oordeel: zeer ongunstig

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	gunstig	gunstig
Kwaliteit	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Toekomstperspectief	zeer ongunstig	zeer ongunstig
Beoordeling Svl	zeer ongunstig	zeer ongunstig

6. Bronnen

- Holverda, W.J., J. Mennema, R. van der Meijden, R.S.J. Smits & E.J. Weeda (1986). Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland in 1984. *Gorteria* 13: 51-65.
- Jong, D.J. de (2004). Staat van instandhouding Westerschelde: estuarium, karakterisatie via ecotopen. Discussiestuk Pilot Westerschelde, 09-09-2004.